

Uprawnienia i kompetencje Prokuratury Europejskiej z punktu widzenia uczestniczących i nieuczestniczących państw członkowskich.

Koncepcyjny materiał wideo: Prokuratura Europejska (EPPO): Historia, struktura i kompetencje

EPPO: ochrona finansowych interesów Unii

EPPO jest organem ustanowionym zgodnie z rozporządzeniem EPPO, odpowiedzialnym za prowadzenie dochodzeń, a także ściganie i stawianie przed sądem sprawców i współsprawców przestępstw przeciwko interesom finansowym Unii, o których mowa w dyrektywie 2017/1371 (dyrektywa PIF), w przypadku których całkowita szkoda wynosi co najmniej 10 mln euro (*właściwość rzeczowa*); są to:

- transgraniczne oszustwa związane z VAT, które mogą wyrządzić UE szkodę o wartości co najmniej 10 mln euro;
- inne rodzaje nadużyć mających wpływ na interesy finansowe Unii;
- korupcja, która szkodzi lub może zaszkodzić interesom finansowym UE;
- sprzeniewierzenie przez urzędnika publicznego środków lub aktywów UE;
- pranie pieniędzy i przestępczość zorganizowana oraz inne przestępstwa nierozdzielnie związane z wyżej wymienionymi kategoriami przestępstw.

Prokuratura Europejska jest również właściwa w sprawach dotyczących każdego innego przestępstwa, które jest nierozdzielnie związane z ww. przestępstwami.

EPPO: ochrona finansowych interesów Unii

Jeżeli wartość szkody wyrządzonej interesom finansowym UE jest mniejsza niż 10 mln euro, Prokuratura Europejska może wykonywać swoją właściwość, jeśli przestępstwo ma reperkusje na poziomie Unii lub o popełnienie przestępstwa mogą być podejrzani urzędnicy lub inni pracownicy Unii lub członkowie instytucji Unii.

Przestępstwa, w stosunku do których EPPO może wykonywać swoją właściwość, muszą zostać popełnione w całości lub w części na terytorium jednego lub kilku państw członkowskich, lub przez obywatela państwa członkowskiego, o ile dane państwo członkowskie ma jurysdykcję względem takich przestępstw popełnianych poza jego terytorium.

Dodatkowo, Prokuratura Europejska jest właściwa w sprawach przestępstw, które zostały popełnione przez osobę, do której w chwili popełnienia przestępstwa miał zastosowanie regulamin pracowniczy lub warunki zatrudnienia, o ile jedno z państw członkowskich ma jurysdykcję względem takich przestępstw popełnianych poza jego terytorium. (*właściwość miejscowa*)

Czy kryteria właściwości miejscowej i rzeczowej zostały spełnione? EPPO może wszcząć i przeprowadzić postępowanie przygotowawcze oraz skorzystać z prawa do przejęcia sprawy.

Tło historyczne

1995

W 1997 r. Komisja Europejska powierza grupie ekspertów zadanie opracowania szczegółowych zasad przewodnich w obszarze prawnokarnej ochrony interesów finansowych UE.

2000

Publikacja raportu *Corpus Juris* 2000 jako kontynuacji dokumentu z 1997 r.

2007

Traktat z Lizbony wprowadza art. 86 TFUE, czyli przepis, który po raz pierwszy przyznaje Unii Europejskiej kompetencje w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej.

2017

Przyjęcie rozporządzenia EPPO
Ustanowienie EPPO.

1997

Dokument *Corpus Juris* przewidujący scentralizowanie podejścia prawa karnego Unii dotyczącego zwalczania nadużyć w odpowiedzi na potrzeby i interesy UE.

2001

Komisja Europejska publikuje Zieloną Księgę w sprawie prawnokarnej ochrony interesów finansowych Wspólnoty i ustanowienia Prokuratury Europejskiej.

2013

Wniosek w sprawie rozporządzenia EPPO.

2021

EPPO rozpoczyna swoją działalność.

Tło historyczne

Powstanie Prokuratury Europejskiej było zwieńczeniem długotrwałych negocjacji, mających na celu zrównoważenie ponadnarodowego, scentralizowanego modelu ścigania przestępstw międzyrządowym podejściem opartym na współpracy między krajowymi systemami prawnymi państw członkowskich. Odzwierciedleniem tego podejścia jest niezwykle istotna rola współpracy między EPPO a państwami członkowskimi, a także właściwość rzeczowa Prokuratury Europejskiej, której ramy określone zostały nie tyle w rozporządzeniu EPPO, co w dyrektywie PIF.

Chociaż dyrektywa ma na celu harmonizację przestępstw mających wpływ na budżet UE, jednocześnie zostawia ona państwom członkowskim pewien zakres swobody oraz respektuje różnice między krajowymi systemami prawa karnego.

W dniu 26 maja 2021 r. Komisja Europejska potwierdziła datę rozpoczęcia działalności przez Prokuraturę Europejską, która następnie zainaugurowała swoją działalność 1 czerwca 2021 r. Według stanu na rok 2024 do EPPO przystąpiło 24 z 27 państw członkowskich. W EPPO nie uczestniczą takie państwa, jak Węgry, Dania i Irlandia (przy czym te dwa ostatnie skorzystały z klauzuli opt-out w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości).

Pod koniec 2023 r. EPPO prowadziło łącznie 1927 postępowań przygotowawczych dotyczących nadużyć, które spowodowały szkody dla budżetu UE o szacowanej wysokości 19,2 mld euro – z czego 59% (11,5 mld, 339 postępowań przygotowawczych) było związanych z poważnymi transgranicznymi oszustwami dotyczącymi VAT.

Struktura funkcjonalna Prokuratury Europejskiej

EPPO jest niepodzielnym unijnym organem o zdecentralizowanej strukturze, działającym jako jeden urząd. Szczebel centralny składa się z:

- kolegium,
- stałych izb,
- Europejskiego Prokuratora Generalnego,
- zastępców Europejskiego Prokuratora Generalnego,
- 24 prokuratorów europejskich (po jednym z każdego uczestniczącego państwa członkowskiego) oraz
- dyrektora administracyjnego (szczebel centralny), oraz
- delegowanych prokuratorów europejskich w każdym z uczestniczących państw członkowskich (szczebel pozacentralny).

Ponadto wyżej wymienionym organom w wykonywaniu ich obowiązków pomagają pracownicy Prokuratury Europejskiej.

Kolegium (art. 9)

EPPO jest niepodzielnym unijnym organem o zdecentralizowanej strukturze, działającym jako jeden urząd. Szczebel centralny składa się z:

- Europejskiego Prokuratora Generalnego oraz
- jednego prokuratora europejskiego z każdego państwa członkowskiego.

Kolegium odpowiada za kontrolę zwierzchnią nad działaniami Prokuratury Europejskiej i podejmuje decyzje w kwestiach strategicznych w celu zapewnienia we wszystkich państwach członkowskich spójności, efektywności i konsekwencji w polityce Prokuratury Europejskiej w zakresie wnoszenia i popierania oskarżeń.

Kolegium nie podejmuje decyzji operacyjnych w poszczególnych sprawach. Kolegium przyjmuje regulamin wewnętrzny Prokuratury Europejskiej oraz bardziej szczegółowo określa obowiązki związane z pełnieniem funkcji członków kolegium oraz pracowników Prokuratury Europejskiej. Dodatkowo organ ten powołuje stałe izby.

Stałe izby (art. 10)

Na czele stałych izb stoi przewodniczący, którym jest Europejski Prokurator Generalny lub jeden z zastępców Europejskiego Prokuratora Generalnego. W skład stałych izb wchodzi trzech prokuratorów europejskich.

W ramach EPPO funkcjonuje piętnaście stałych izb. Odpowiadają one za monitorowanie postępowań przygotowawczych prowadzonych przez delegowanych prokuratorów europejskich i wnoszone i popierane przez nich oskarżenia oraz kierują tymi postępowaniami i oskarżeniami. W wykonywaniu tych zadań pomagają im oficerowie wspierający. Zadanie sprawowania kontroli zwierzchniej realizowane jest w drodze posiedzeń, na które zapraszani są odpowiedni delegowani prokuratorzy europejscy. Stałe izby podejmują decyzje w następujących kwestiach:

Ocena względów przemawiających za wykonaniem lub odstąpieniem od wykonania właściwości EPPO:

Jeśli delegowany europejski prokurator zdecyduje się zrezygnować z wykonania, stała izba dokonuje rewizji jego decyzji. Prokurator europejski przedstawia swoją opinię w tej sprawie.

Monitorowanie postępowań przygotowawczych:

Jeśli delegowany europejski prokurator zdecyduje się działać, stała izba sprawdza, czy prawidłowo wykonano właściwość EPPO. Stała izba przeprowadza okresową kontrolę postępów postępowania przygotowawczego.

Podejmowanie decyzji, o których mowa w art. 10 ust. 4 rozporządzenia EPPO:

Polecenie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub skorzystanie z prawa do przekazania, przydzielenia lub ponownego przydzielenia sprawy delegowanemu prokuratorowi europejskiemu itp.

Stałe izby (art. 10)

Stałe izby podejmują decyzje w następujących kwestiach:

Zakończenie postępowania przygotowawczego:

Jeżeli delegowany prokurator europejski uznaje postępowanie przygotowawcze za zakończone, przedkłada stałej izbie projekt decyzji dotyczącej wniesienia oskarżenia do sądu krajowego. Stała izba podejmuje decyzję w tej kwestii.

Przekazywanie spraw:

Jeśli delegowany europejski prokurator zdecyduje się działać, stała izba sprawdza, czy prawidłowo wykonano właściwość EPPO. Stała izba przeprowadza okresową kontrolę postępów postępowania przygotowawczego.

Monitorowanie postępowań sądowych:

Stała izba analizuje, czy istnieją podstawy do wydania poleceń delegowanemu prokuratorowi europejskiemu lub nadzorującemu prokuratorowi europejskiemu.

Ponowne wszczęcie postępowania przygotowawczego:

Jeśli po umorzeniu całej lub części sprawy delegowany prokurator europejski rejestruje nowe okoliczności faktyczne, które nie były znane w chwili wydawania decyzji o umorzeniu sprawy, i które mogą uzasadniać dalsze postępowanie przygotowawcze, stała izba rozważa możliwość ponownego wszczęcia postępowania przygotowawczego.

Europejski Prokurator Generalny i zastępcy Europejskiego Prokuratora Generalnego (art. 11)

Europejski Prokurator Generalny stoi na czele Prokuratury Europejskiej i reprezentuje ją. Organizuje on pracę EPPO, kieruje jej działalnością oraz podejmuje decyzje zgodnie z rozporządzeniem EPPO i regulaminem wewnętrznym Prokuratury Europejskiej.

Do pomocy Europejskiemu Prokuratorowi Generalnemu w wykonywaniu spoczywających na nim obowiązków powołuje się dwóch zastępców Prokuratora Generalnego, którzy go zastępują.

Laura Kövesi,
Europejski Prokurator Generalny,

Andres Ritter,
Zastępca Europejskiego Prokuratora
Generalnego

Petr Klement
Zastępca Europejskiego Prokuratora
Generalnego

Prokuratorzy europejscy (art. 12)

W imieniu stałej izby prokuratorzy europejscy nadzorują prowadzenie postępowań przygotowawczych oraz wnoszenie i popieranie oskarżeń, za które odpowiadają delegowani prokuratorzy europejscy prowadzący sprawę w swoim państwie członkowskim.

Odgrywają oni rolę punktów kontaktowych i pośredniczą w przekazywaniu informacji między stałymi izbami a delegowanymi prokuratorami europejskimi w swoich państwach członkowskich. W tym względzie monitorują oni realizację zadań Prokuratury Europejskiej w swoich państwach członkowskich, w ścisłym porozumieniu z delegowanymi prokuratorami europejskimi, zapewniając, by wszelkie istotne informacje z Prokuratury Centralnej były przekazywane delegowanym prokuratorom europejskim i odwrotnie, zgodnie z rozporządzeniem EPPO i regulaminem wewnętrznym Prokuratury Europejskiej.

Co się tyczy ścisłej współpracy ze stałymi izbami, prokurator europejski, który nadzoruje postępowanie przygotowawcze lub wnoszenie i popieranie oskarżenia zgodnie z art. 12 ust. 1 rozporządzenia, uczestniczy w obradach stałych izb, przedstawia streszczenia spraw podlegających jego nadzorowi oraz, gdy ma to zastosowanie, projekty decyzji, które mają zostać podjęte przez stałe izby. Nadzorujący prokurator europejski, który nadzoruje postępowanie przygotowawcze lub wnoszenie i popieranie oskarżenia, ma prawo do głosowania, jeśli prawo to zostało przewidziane w art. 10 ust. 9 rozporządzenia EPPO.

Prokurator
europejski

Delegowany prokurator
europejski

Stać
izba

Prokuratorzy europejscy (art. 12)

Nadzorujący prokurator europejski ma prawo do głosowania, z wyjątkiem głosowania nad decyzjami stałej izby dotyczącymi:

- przekazania uprawnień lub cofnięcia takiego przekazania zgodnie z Art. 10 ust. 7 rozporządzenia EPPO,
- przekazania delegowanemu prokuratorowi europejskiemu polecenia dotyczącego wszczęcia postępowania, jeśli obrady dotyczą tego, czy sprawa powinna zostać przydzielona temu samemu delegowanemu prokuratorowi europejskiemu z tego samego państwa członkowskiego, któremu przekazano informacje do weryfikacji, czy też innemu delegowanemu prokuratorowi europejskiemu z innego samego państwa członkowskiego,
- przydzielenia sprawy delegowanemu prokuratorowi europejskiemu w innym państwie członkowskim, także w następstwie ewentualnej decyzji o połączeniu lub rozdzieleniu spraw,
- wniesienia sprawy do sądu zgodnie z art. 36 ust. 3 rozporządzenia EPPO, jeżeli w danej sprawie jurysdykcję ma więcej niż jedno państwo członkowskie,
- kontroli środków pomocniczych w transgranicznych postępowaniach przygotowawczych zgodnie z art. 31 ust. 8 rozporządzenia EPPO.

Nadzorujący prokuratorzy europejscy mogą – w danej sprawie oraz zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym i poleceniami wydanymi przez właściwą stałą izbę – wydawać polecenia delegowanemu prokuratorowi europejskiemu prowadzącemu sprawę, jeżeli jest to niezbędne do efektywnego prowadzenia postępowania przygotowawczego lub wniesienia i popierania oskarżenia lub jeżeli służy wymierzeniu sprawiedliwości lub zapewnieniu spójnego funkcjonowania Prokuratury Europejskiej.

Delegowani prokuratorzy europejscy (art. 13)

Delegowani prokuratorzy europejscy działają w imieniu Prokuratury Europejskiej w swoich państwach członkowskich i – oprócz przyznanych im szczególnych uprawnień i szczególnego statusu oraz z zastrzeżeniem tych uprawnień i tego statusu – mają takie same uprawnienia jak prokuratorzy krajowi, jeśli chodzi o prowadzenie postępowań przygotowawczych, wnoszenie i popieranie oskarżeń oraz doprowadzenie do osądzenia sprawcy.

Odpowiadają oni za prowadzenie postępowań przygotowawczych oraz wnoszenie i popieranie oskarżeń w tych sprawach, które sami wszczęli, które zostały im przydzielone lub które przejęli, korzystając z prawa do przejęcia sprawy. Delegowani prokuratorzy europejscy pozostają w ciągłym kontakcie ze stałymi izbami za pośrednictwem prokuratora europejskiego, aby informować je o wszczęciu postępowania przygotowawczego, podjęciu decyzji o odstąpieniu od wykonania prawa do przejęcia sprawy lub wykonaniu tego prawa.

Ponadto delegowani prokuratorzy europejscy zgłaszają właściwemu prokuratorowi europejskiemu i stałej izbie wszelkie znaczące zmiany, jakie zaszły w danej sprawie.

Dodatkowo delegowany prokurator europejski może działać jako punkt kontaktowy dla właściwych organów krajowych. Przykładowo, kiedy w dowolnym momencie w trakcie postępowania przygotowawczego prowadzonego przez EPPO właściwe organy krajowe podejmują zgodnie z prawem krajowym pilne czynności niezbędne do zapewnienia skuteczności tego postępowania, organy krajowe bez zbędnej zwłoki informują delegowanego prokuratora europejskiego prowadzącego sprawę o podjętych pilnych czynnościach.

Kompetencje: Wszczęcie postępowania przygotowawczego i prawo do przejęcia sprawy

Rozporządzenie EPPO przewiduje system kompetencji dzielonych między Prokuraturą Europejską a organami krajowymi w zwalczaniu przestępstw naruszających interesy finansowe Unii, przy czym Prokuratura Europejska dysponuje prawem do przejęcia sprawy.

Zgodnie z zasadą lojalnej współpracy zarówno Prokuratura Europejska, jak i właściwe organy krajowe powinny wspierać się i przekazywać sobie informacje, by efektywnie walczyć z przestępstwami objętymi właściwością Prokuratury Europejskiej.

1

Z jednej strony rozporządzenie EPPO nakłada pewne obowiązki na właściwe organy w państwach członkowskich. Zgodnie z art. 24 ust. 1 **organy te muszą bez zbędnej zwłoki poinformować EPPO o każdym czynie zabronionym, w sprawie którego mogłaby ona wykonywać swoją właściwość** zgodnie z art. 22, art. 25 ust. 2 i art. 25 ust. 3. W związku z powyższym, jako praktycy współpracujący z organami sądowymi i organami ścigania, jeśli rozpoczną państwo postępowanie przygotowawcze w sprawie przestępstwa objętego właściwością EPPO, lub jeśli mają państwo uzasadnione podstawy, aby przypuszczać, że popełniane jest lub popełnione zostało takie przestępstwo, mają Państwo obowiązek poinformowania o tym fakcie EPPO.

W tym celu **należy przekazać sprawozdanie zawierające informacje, które obejmują co najmniej opis okoliczności faktycznych, ocenę szkody, która została wyrządzona lub która może zostać wyrządzona, możliwą kwalifikację prawną czynu oraz wszelkie dostępne informacje o ewentualnych pokrzywdzonych, podejrzanych lub innych powiązanych osobach.**

Kompetencje: Wszczęcie postępowania przygotowawczego i prawo do przejęcia sprawy

Każda osoba (obywatel Unii, obywatel państwa trzeciego, osoba fizyczna lub prawna) może zgłosić EPPO popełnienie przestępstwa, pod warunkiem, że istnieją uzasadnione podstawy, aby podejrzewać, że popełniono przestępstwo przeciwko interesom finansowym Unii; zgłoszenia można dokonać za pośrednictwem strony internetowej EPPO (tutaj: [Report a crime | European Public Prosecutor's Office \(europa.eu\)](https://europeanpublicprosecutor.eu)).

2

Z drugiej strony, zgodnie z art. 25 ust. 1, **Prokuratura Europejska wykonuje swoją właściwość albo wszczynając postępowanie przygotowawcze, albo podejmując decyzję o skorzystaniu z prawa do przejęcia sprawy**. Najpierw, po otrzymaniu istotnych informacji o przestępstwie, które jest popełniane lub zostało popełnione i które mogłoby zostać objęte jej właściwością, EPPO rejestruje i weryfikuje przekazane informacje, aby ocenić, czy istnieją podstawy do wykonania przysługujących jej uprawnień. Zgodnie z regulaminem wewnętrznym Prokuratury Europejskiej **w ramach weryfikacji do celów przejęcia sprawy ocenia się następujące elementy:**

- i) termin zakończenia postępowania przygotowawczego;
- ii) znaczenie postępowania przygotowawczego w odniesieniu do zapewnienia spójności polityki Prokuratury Europejskiej w zakresie prowadzenia postępowań przygotowawczych oraz wnoszenia i popierania oskarżeń;
- iii) aspekty transgraniczne postępowania przygotowawczego;
- iv) istnienie jakichkolwiek innych szczególnych powodów, które sugerowałyaby, że Prokuratura Europejska jest bardziej odpowiednia do kontynuowania postępowania przygotowawczego.

Kompetencje: Wszczęcie postępowania przygotowawczego i prawo do przejęcia sprawy

W ramach weryfikacji do celów wszczęcia postępowania przygotowawczego należy ocenić, czy:

- i) zgłoszone zachowanie stanowi przestępstwo wchodzące w zakres materialnych, terytorialnych, osobowych i czasowych właściwości EPPO;
- ii) na mocy prawa krajowego mającego zastosowanie istnieją uzasadnione podstawy, by przypuszczać, że popełnione jest lub popełnione zostało przestępstwo;
- iii) istnieją oczywiste podstawy prawne wyłączające ściganie;
- iv) w stosownych przypadkach spełnione są warunki określone w art. 25 ust. 2, 3 i 4 rozporządzenia.

W pozostałych przypadkach Prokuratura Europejska odstępuje od wykonywania swojej właściwości w odniesieniu do przestępstw naruszających interesy finansowe i po zasięgnięciu opinii właściwych organów krajowych bez zbędnej zwłoki przekazuje im sprawę. Zgodnie z art. 25 ust. 3 dzieje się tak w dwóch konkretnych sytuacjach:

- a. Niższy maksymalny wymiar sankcji karnych: Jeśli maksymalny wymiar sankcji karnych przewidziany za przestępstwo naruszające interesy finansowe Unii jest taki sam lub niższy niż maksymalny wymiar sankcji karnych za przestępstwo nierozzerwalnie związane, chyba że przestępstwo nierozzerwalnie związane miało charakter instrumentalny w stosunku do przestępstwa naruszającego interesy finansowe Unii.
- b. Porównanie wartości szkody: Jeśli wartość szkody, która została wyrządzona lub może zostać wyrządzona interesom finansowym Unii nie przekracza wartości szkody, która została wyrządzona innemu pokrzywdzonemu (ten scenariusz nie ma zastosowania do przestępstw naruszających interesy finansowe Unii, o których mowa w art. 3 ust. 2 lit. a), b) i c) dyrektywy PIF).

W takich przypadkach EPPO konsultuje się z organami krajowymi i bez zbędnej zwłoki przekazuje im sprawę.

Kompetencje: Wszczęcie postępowania przygotowawczego i prawo do przejęcia sprawy

3

Po przeprowadzeniu weryfikacji możliwe są dwa scenariusze:

A. Jeżeli po przeprowadzeniu weryfikacji **Prokuratura Europejska zdecyduje, że nie posiada właściwości w danej sprawie, powody jej decyzji należy odnotować w systemie zarządzania sprawami**. EPPO powiadamia właściwe organy krajowe i osoby pokrzywdzone. W trakcie postępowania właściwe organy krajowe informują Prokuraturę Europejską o wszelkich nowych okolicznościach faktycznych, które mogłyby być dla niej podstawą do zmiany jej decyzji o odstąpieniu od wykonywania właściwości.

Jeśli nie wszczęto postępowania przygotowawczego, zgodnie z art. 26 postępowanie to wszczyna delegowany prokurator europejski z państwa członkowskiego, w którym koncentruje się działalność przestępcza, lub w którym popełniono większość przestępstw. Wprowadza on także informacje o sprawie do systemu zarządzania sprawami. Delegowany prokurator europejski może wszcząć postępowanie przygotowawcze, jeśli wszczęcie takiego postępowania jest należycie uzasadnione w świetle następujących kryteriów, uszeregowanych według ważności: a) miejsce zwykłego pobytu podejrzanego lub oskarżonego; b) obywatelstwo podejrzanego lub oskarżonego; c) miejsce, w którym wyrządzona została główna szkoda finansowa. Prokuratura Europejska bez zbędnej zwłoki informuje właściwe organy krajowe o wszelkich decyzjach dotyczących wszczęcia postępowania przygotowawczego.

B. Jeżeli po przeprowadzeniu weryfikacji **Prokuratura Europejska zdecyduje, że posiada właściwość w danej sprawie, musi ona ustalić, czy organy sądowe lub organy ścigania w państwie członkowskim wszczęły już postępowanie przygotowawcze**.

Kompetencje: Wszczęcie postępowania przygotowawczego i prawo do przejęcia sprawy

4

Jeżeli właściwy organ krajowy wszczął postępowanie przygotowawcze w sprawie przestępstwa, EPPO jak najszybciej, ale nie później niż w terminie 5 dni od otrzymania informacji, podejmuje decyzję, czy zamierza skorzystać z prawa do przejęcia sprawy, a o decyzji tej informuje organy krajowe. W konkretnej sprawie Europejski Prokurator Generalny może podjąć odpowiednio uzasadnioną decyzję o przedłużeniu tego terminu o nie więcej niż kolejne pięć dni.

Dodatkowo, EPPO może skorzystać z prawa do przejęcia sprawy, jeśli w inny sposób dowie się, że krajowe postępowanie przygotowawcze w sprawie karnej podlega jej właściwości. Organem odpowiedzialnym za podjęcie decyzji jest delegowany prokurator europejski z państwa członkowskiego, w którym wszczęto postępowanie. Po konsultacji z organami krajowymi podejmuje decyzję, czy skorzystać z prawa do przejęcia sprawy. Jeżeli EPPO postanowi skorzystać z prawa do przejęcia sprawy, właściwe organy państwa członkowskiego nie podejmują żadnych dalszych czynności w ramach postępowania przygotowawczego (do tego momentu organ krajowy może prowadzić takie czynności) i przekazują EPPO akta sprawy. Właściwość w sprawie należy do Prokuratury Europejskiej. Jeśli jednak delegowany prokurator europejski odstąpi od prowadzenia postępowania przygotowawczego, informuje o tym Europejskiego Prokuratora Generalnego za pośrednictwem prokuratora europejskiego, aby w ten sposób umożliwić temu pierwszemu podjęcie decyzji. Jeśli Europejski Prokurator Generalny potwierdzi decyzję delegowanego prokuratora europejskiego, Prokuratura Europejska bez zbędnej zwłoki informuje o tym właściwe organy krajowe. W dowolnym momencie właściwe organy krajowe informują Prokuraturę Europejską o wszelkich nowych okolicznościach faktycznych, które mogłyby być dla niej podstawą do zmiany jej decyzji.

Kompetencje: Wszczęcie postępowania przygotowawczego i prawo do przejęcia sprawy

Ponadto, instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii bez zbędnej zwłoki informują Prokuraturę Europejską o każdym czynie zabronionym, w sprawie którego mogłaby ona wykonywać swoją właściwość.

Połączenie tych przepisów ma na celu zapewnienie równowagi pomiędzy modelem scentralizowanym, a mniej zintegrowanym podejściem opartym na bardziej intensywnej współpracy, w ramach którego Prokuratura Europejska i państwa członkowskie muszą wzajemnie przekazywać sobie informacje i pozostawać w kontakcie. Równowaga ta odzwierciedla się w rozporządzeniu EPPO, zgodnie z którym organy krajowe muszą odstąpić od wykonania swojej właściwości w odniesieniu do tego samego czynu zabronionego, jeżeli EPPO podejmie decyzję o wykonaniu swojej jurysdykcji.

5

Jeżeli jednak Prokuratura Europejska i krajowe organy ścigania nie osiągną porozumienia, decyzję o tym, kto jest właściwy do prowadzenia postępowania przygotowawczego, podejmują organy krajowe uprawnione do ustalania właściwości zgodnie z art. 25 ust. 6. W przypadku, gdy rozporządzenie EPPO nie przewiduje szczególnej procedury, EPPO przestrzega zasad określonych w prawie krajowym, dotyczących rozwiązywania sporów kompetencyjnych i zwraca się do organu określonego przez dane państwo członkowskie jako uprawniony do ustalania właściwości. Jeśli pozwala na to prawo krajowe, delegowany prokurator europejski kieruje do właściwego organu krajowego uzasadniony wniosek o uznanie EPPO za organ właściwy do prowadzenia postępowania przygotowawczego w danej sprawie.

Postępowania przygotowawcze: Czynności w ramach postępowań przygotowawczych i inne czynności

Delegowany prokurator europejski prowadzący sprawę może samodzielnie przeprowadzić czynności w ramach postępowania przygotowawczego i inne czynności albo wydać właściwym organom w swoim państwie członkowskim polecenie, by takie czynności przeprowadziły. Czynności, o których mowa powyżej, mogą zostać zarządzane tylko wtedy, gdy istnieją uzasadnione podstawy, by sądzić, że konkretne czynności mogą doprowadzić do uzyskania informacji lub dowodów przydatnych do celów postępowania przygotowawczego, i jeśli nie są dostępne inne mniej inwazyjne czynności, które mogłyby doprowadzić do osiągnięcia tego samego celu (analiza proporcjonalności).

Przynajmniej w przypadkach, w których maksymalny wymiar kary za przestępstwo będące przedmiotem postępowania przygotowawczego wynosi co najmniej cztery lata pozbawienia wolności, państwa członkowskie zapewniają, by delegowani prokuratorzy europejscy byli uprawnieni do zarządzania lub złożenia wniosku w sprawie przeprowadzenia następujących czynności w ramach postępowania przygotowawczego i innych czynności:

- a) przeszukania oraz zastosowania wszelkich środków zapobiegawczych niezbędnych do tego, by zachować ich integralność lub nie dopuścić do utraty lub zanieczyszczenia dowodów;
- b) doprowadzenia do przedstawienia wszelkich istotnych przedmiotów lub dokumentów;
- c) doprowadzenia do przedstawienia przechowywanych danych komputerowych, zakodowanych lub zdekodowanych;
- d) zatrzymywania narzędzi służących do popełnienia przestępstwa lub zatrzymywania korzyści z przestępstwa, w tym aktywów, które prawdopodobnie zostaną skonfiskowane przez sąd rozpoznający sprawę, jeżeli istnieją podstawy, by uważać, że właściciel, posiadacz lub władający tymi narzędziami lub korzyściami będzie dążył do udaremnienia wykonania wyroku nakazującego konfiskatę;
- e) przechwytywania wiadomości elektronicznych;
- f) identyfikowania i śledzenia wszelkich obiektów za pomocą środków technicznych.

Postępowania przygotowawcze: Czynności w ramach postępowań przygotowawczych i inne czynności

Ponadto delegowani prokuratorzy europejscy są uprawnieni do składania wniosków o przeprowadzenie w ich państwach członkowskich wszelkich innych czynności, jakie mogą podejmować prokuratorzy na mocy prawa krajowego w podobnych sprawach krajowych, lub do zarządzania takich czynności.

Delegowany prokurator europejski prowadzący sprawę może, zgodnie z prawem krajowym mającym zastosowanie w podobnych sprawach krajowych, zarządzić zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie podejrzanego lub oskarżonego lub wystąpić z wnioskiem o takie zatrzymanie lub tymczasowe aresztowanie, a jeśli dana osoba nie przebywa na terenie państwa członkowskiego – wydaje europejski nakaz aresztowania.

Postępowania przygotowawcze: Przekazywanie postępowań i przydzielenie sprawy innemu prokuratorowi

Wszelkie znaczące zmiany, jakie zaszły w danej sprawie, delegowany prokurator europejski zgłasza stałej izbie i prokuratorowi europejskiemu. W tym celu stała izba przeprowadza okresowe kontrole postępów zgłaszanych przez delegowanego prokuratora europejskiego raz na sześć tygodni, chyba że dana sprawa wymaga częstszego przeprowadzenia kontroli.

Podczas monitorowania sprawy stała izba powinna, między innymi, sprawdzić, czy kryteria dotyczące określenia właściwości EPPO (art. 22 rozporządzenia) oraz kryteria, zgodnie z którymi EPPO może wykonywać swoją właściwość (art. 25 ust. 3 lit. a i b rozporządzenia), zostały spełnione. W przypadku, gdy postępowanie przygotowawcze wykaże, że okoliczności faktyczne będące przedmiotem tego postępowania nie stanowią przestępstwa, w stosunku do którego EPPO posiada właściwość rzeczową, lub że nie są spełniane warunki wykonywania przez nią właściwości, stała izba podejmuje decyzję o przekazaniu sprawy bez zbędnej zwłoki właściwym organom krajowym.

O fakcie tym zostaje powiadomiony Europejski Prokurator Generalny, który może zwrócić się do stałej izby o ponowne rozpatrzenie jej decyzji. Właściwe organy krajowe mogą nie wyrazić zgody na przejęcie sprawy lub wszcząć postępowanie przygotowawcze. W tym pierwszym przypadku, jeżeli właściwe organy krajowe w terminie wynoszącym maksymalnie 30 dni nie wyrażą zgody na przejęcie sprawy, Prokuratura Europejska pozostaje organem właściwym do popierania oskarżenia lub umorzenia postępowania. W tym drugim przypadku, EPPO przekazuje temu organowi akta sprawy, odstępuje od podejmowania dalszych czynności w ramach postępowania przygotowawczego lub czynności w zakresie oskarżania i zamyka postępowanie.

Postępowania przygotowawcze: Przekazywanie postępowań i przydzielenie sprawy innemu prokuratorowi

Ponadto stała izba może, na wniosek prokuratora europejskiego, podjąć decyzję o przydzieleniu sprawy innemu delegowanemu prokuratorowi europejskiemu w tym samym państwie członkowskim, jeżeli delegowany prokurator europejski prowadzący sprawę:

- a) nie może prowadzić postępowania przygotowawczego ani wnieść i popierać oskarżenia; lub
- b) nie wykonuje poleceń stałej izby lub prokuratora europejskiego.

W wyjątkowych przypadkach, po uzyskaniu zgody właściwej stałej izby, nadzorujący prokurator europejski może podjąć odpowiednio uzasadnioną decyzję o prowadzeniu postępowania przygotowawczego osobiście – osobiście prowadząc czynności w ramach postępowania przygotowawczego i innych czynności albo wydając polecenia właściwym organom w swoim państwie członkowskim – jeżeli wydaje się to niezbędne z uwagi na efektywność postępowania przygotowawczego lub wnoszenia i popierania oskarżenia, ze względu na jedno lub kilka z następujących kryteriów:

- a) waga przestępstwa, w szczególności w świetle jego ewentualnych reperkusji na poziomie Unii;
- b) jeżeli postępowanie przygotowawcze dotyczy urzędników lub innych pracowników Unii lub członków instytucji Unii;
- c) w przypadku niezadziałania mechanizmu przydzielenia sprawy innemu prokuratorowi.

Postępowania przygotowawcze: Zakończenie, wniesienie oskarżenia, lub umorzenie postępowania

1

Jeżeli delegowany prokurator europejski uzna postępowanie przygotowawcze za zakończone, przedkłada nadzorującemu prokuratorowi europejskiemu sprawozdanie, które zawiera streszczenie sprawy i projekt decyzji dotyczącej tego, czy wnieść oskarżenie do sądu krajowego, czy też rozważyć przekazanie sprawy, umorzenie postępowania lub zastosowanie uproszczonej procedury ścigania.

2

W terminie 10 dni nadzorujący prokurator europejski przekazuje sprawozdanie oraz projekt decyzji stałej izbie wraz z uwagami własnymi, jeśli takowe uzna za konieczne.

3

Po dokonaniu oceny stała izba może podjąć decyzję zaproponowaną przez delegowanego prokuratora europejskiego, który w takim przypadku podejmuje dalsze czynności związane z tą decyzją lub może zmienić decyzję zaproponowaną przez delegowanego prokuratora europejskiego, przyjąć inną decyzję lub może polecić delegowanemu prokuratorowi europejskiemu kontynuowanie postępowania przygotowawczego, wskazując konkretne działania, które należy podjąć, zgodnie z art. 46 regulaminu wewnętrznego Prokuratury Europejskiej. Jeśli stała izba w pełni zgadza się z propozycją i uzasadnieniem delegowanego prokuratora europejskiego prowadzącego sprawę, wystarczy, że odniesie się ona w swojej decyzji do sprawozdania. Jeśli stała izba nie zgadza się z propozycją delegowanego prokuratora europejskiego i/lub z jego uzasadnieniem, należycie uzasadnia ona swoją decyzję.

Postępowania przygotowawcze: Zakończenie, wniesienie oskarżenia, lub umorzenie postępowania

Jeśli delegowany prokurator europejski zaproponował wniesienie sprawy do sądu, stała izba podejmuje decyzję w sprawie przedłożonego przez niego projektu decyzji w terminie 21 dni. Stała izba nie może postanowić o umorzeniu postępowania, jeżeli projekt decyzji dotyczy wniesienia sprawy do sądu. Jeżeli stała izba nie podejmuje decyzji w terminie 21 dni, decyzję zaproponowaną przez delegowanego prokuratora europejskiego uznaje się za przyjętą.

4

Przed podjęciem decyzji o wniesieniu sprawy do sądu właściwa stała izba może, na wniosek delegowanego prokuratora europejskiego prowadzącego sprawę, postanowić o połączeniu kilku spraw dotyczących tej samej osoby lub tych samych osób, jeżeli postępowania przygotowawcze prowadzone były przez różnych delegowanych prokuratorów europejskich; takiego połączenia dokonuje się z myślą o wniesieniu i popieraniu oskarżenia w tych sprawach przed sądami jednego państwa członkowskiego, które zgodnie ze swoim prawem ma jurysdykcję w każdej z tych spraw. Po podjęciu decyzji o tym, w którym państwie członkowskim ma być wniesione oskarżenie, na podstawie prawa krajowego ustala się właściwy sąd krajowy w tym państwie członkowskim.

Postępowania przygotowawcze: Zakończenie, wniesienie oskarżenia, lub umorzenie postępowania

5

Jeżeli wniesienie lub popieranie oskarżenia stało się niemożliwe, stała izba postanawia – na podstawie sprawozdania przekazanego przez delegowanego prokuratora europejskiego prowadzącego sprawę – o umorzeniu postępowania wobec danej osoby z uwagi na jedną z podanych poniżej podstaw:

- a) śmierć podejrzanego lub oskarżonego lub likwidacja podejrzanej lub oskarżonej osoby prawnej;
- b) niepoczytalność podejrzanego lub oskarżonego;
- c) amnestia, która objęła podejrzanego lub oskarżonego;
- d) immunitet udzielony podejrzanemu lub oskarżonemu, o ile nie został uchylony;
- e) nastąpiło przewidziane prawem krajowym przedawnienie ścigania;
- f) sprawa dotycząca podejrzanego lub oskarżonego i związana z tymi samymi czynami została ostatecznie zakończona;
- g) brak odpowiednich dowodów.

W przypadku umorzenia postępowania Prokuratura Europejska oficjalnie powiadamia o tym właściwe organy krajowe i informuje o umorzeniu postępowania odpowiednie instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii, jak również – jeśli jest to wymagane prawem krajowym – podejrzanych lub oskarżonych oraz pokrzywdzonych w wyniku przestępstwa. Jeśli po umorzeniu całej lub części sprawy delegowany prokurator europejski zgłosi nowe okoliczności faktyczne, które nie były znane w chwili wydawania decyzji o umorzeniu sprawy, i które mogą uzasadniać dalsze postępowanie przygotowawcze, stała izba może podjąć decyzję o ponownym wszczęciu postępowania przygotowawczego.

Najważniejsze wnioski

To już koniec nagrania. Po bliższym przyjrzeniu się historii EPPO, jej strukturze organizacyjnej i najważniejszym kompetencjom zapewne wiesz już, że:

- Powstanie Prokuratury Europejskiej w 2017 r. **było zwieńczeniem długotrwałych negocjacji, mających na celu zrównoważenie ponadnarodowego, scentralizowanego modelu ścigania przestępstw międzyrządowym podejściem** opartym na współpracy między krajowymi systemami prawnymi państw członkowskich.
- To **międzyrządowe podejście wspierające suwerenność państw ujawnia się w strukturze organu**, zorganizowanego wewnątrz na dwóch szczeblach: centralnym i pozacentralnym, co zapewnia wysoki poziom współpracy między Prokuraturą Europejską i uczestniczącymi państwami członkowskimi.
- **EPPO posiada uprawnienia do wszczynania i prowadzenia postępowań przygotowawczych oraz do wykonywania prawa do przejęcia sprawy w odniesieniu do przestępstw naruszających interesy Unii, wyrządzających szkody o wartości co najmniej 10 mln euro (właściwość rzeczowa) i związanych z terytorium dwóch lub większej liczby państw członkowskich lub obywatelem państwa członkowskiego (właściwość miejscowa).**